

De flexibiliteit van een volgeld systeem

Inhoud

Ter introductie	3
Het moet anders en vooral beter	3
Wie creëert ons geld en wie is eigenaar?	3
Volgeld flexibiliteit is beter	4
Kenmerken van het huidige monetaire systeem	5
De transitie naar een volgeld systeem	6
De overdracht van geldcreatie	6
Twee soorten bankrekeningen	6
Een eenmalige meevaller voor de schatkist	6
Zaken die de staat met die meevaller kan doen.....	7
Het verdrag van Maastricht.....	7
Het functioneren van de Publieke Instelling Geldcreatie	8
Beleidsmatige opties: Wat bepaalt de creatie van geld in een volgeld geldsysteem?	9
1. Geen creatie van geld: volledig gefixeerde (exogene) geldhoeveelheid	9
2. Geldcreatie met een vast groeipercentage	9
3. Geldcreatie op basis van een index- of correlatiegebaseerde groei	9
4. Geldcreatie om economische doelstellingen te behalen.....	9
5. Geldcreatie om aan de vraag naar leningen aan het bedrijfsleven bij banken te voldoen voor zover de investering een toename van het BBP betreft	10
6. Geldcreatie om aan de vraag naar iedere vorm van financiering bij banken te voldoen voor zover de investering een toename van het BBP betreft	11
7. Geldcreatie volledig op basis van de vraag naar leningen, ongeacht de voorwaarden	11
Onze aanbevelingen: een hybride systeem	12
Conclusie	13
De voordelen samenvattend	13
Bijlage: De voorstellen van Ons Geld	14
Naschrift	16
Burgerinitiatief Ons Geld	16
De meevaller verklaard	17

Ter introductie

Het is duidelijk dat het huidige financieel monetair systeem kraakt in zijn voegen. De economie kwakkelst en wil maar niet aantrekken. De overheid stapelt de ene lastenverzwaring op de andere. Het volk mort en kreunt onder de daling van zijn koopkracht. Spindoctors willen ons doen geloven dat 'de economie aantrekt', maar wie goed om zich heen kijkt, ziet slechts toenemende werkloosheid, loonsverlagingen, lege winkelpanden en steeds legere portemonnees.

Stichting Ons Geld stelt voor private banken het privilege op geldcreatie¹ te ontnemen en geldcreatie onder publiek bestuur te plaatsen. In plaats van bankgeld² is er dan volgeld³ dat vrij is van schuld en rente. Volgens Ons Geld zullen democratie en vrijheid nooit volledig gerealiseerd worden, zolang private banken die georiënteerd zijn op korte termijn winstbejag, de geldcreatie in handen hebben. Een volgeld systeem maakt het mogelijk publieke en private schulden drastisch te verminderen en daarmee onze vrijheid te vergroten.

Het moet anders en vooral beter

Dat het anders moet en beter kan, daar is iedereen het wel over eens. De voorstellen van Ons Geld betreffen een transitie naar een volgeld systeem. Nieuw geld wordt daarin gecreëerd door een Publieke Instelling Geldcreatie vrij van schuld en rente.

**De 'overnight' transitie naar een volgeld systeem
levert eenmalig een meevaller op voor de schatkist
die kan oplopen tot rond de 1085 miljard euro!⁴**

Wie creëert ons geld en wie is eigenaar?

Chartaal geld⁵ heeft exact dezelfde waarde en functie als bankgeld. Het publieke vertrouwen erin is ook gelijk; we accepteren net zo makkelijk een betaling in contant geld als in bankgeld.

Tegenwoordig bestaat minder dan 5% van de geldhoeveelheid uit chartaal geld. Het is door of namens de staat gecreëerd! Wanneer u het in bezit heeft dan is het uw eigendom. Er is wetgeving die dat allemaal regelt.

De overige <95% van de geldhoeveelheid is bankgeld. Het is gecreëerd door private commerciële banken wanneer iets of iemand een lening aangaat! Het is eigendom⁶ van de bank. Uw saldo is slechts een schuldbekentenis van uw bank. Wanneer de bank in moeilijkheden komt en zij kan niet aan haar verplichtingen voldoen, dan bent u uw geld kwijt. Het depositogarantiestelsel biedt daarbij schijnzekerheid, omdat dit op u als belastingbetaler zal worden verhaald.

Curieus is dat er in de geschiedenis **nooit een democratische besluit is genomen** dat private commerciële banken het privilege hebben om geld te creëren. In de loop der tijd hebben zij zichzelf dat 'vermeende recht' toegeëigend.

¹ Meer dan 95% van het geld in circulatie bestaat momenteel uit banktegoeden – boekhoudkundige posten – gecreëerd door private banken primair wanneer zij kredieten verstrekken.

² Bankgeld: door de banken gecreëerd giraal geld (de bedragen op bank- en spaarrekeningen), waar een schuld tegenover staat.

³ Volgeld: door de staat gecreëerd en in omloop gebracht schuld- en rentevrij geld.

⁴ Voor specificatie en berekeningswijze zie pag. 17.

⁵ Chartaal geld: contant geld = munten en bankbiljetten.

⁶ Voor de duidelijkheid wordt hier het woord eigendom gebruikt. Naar huidig Nederlands recht is dat niet helemaal juist daar eigendom binnen het vermogensrecht uitsluitend op stoffelijke objecten betrekking kan hebben. Giraal geld is geen stoffelijk object. Bedoeld wordt dat giraal geld juridisch op vergelijkbare wijze behandeld gaat worden als eigendom.

Volgeld flexibiliteit is beter

Een aantal economen en commentatoren claimen dat de invoering van een volgeld systeem, waarin het de banken niet is toegestaan geld te creëren, de economie achterlaat met een geld- en kredietvoorziening die star, inflexibel en onverschillig is ten aanzien van de brede economische behoeften.

Het is juist dat *een bepaalde* implementatie van een volgeld systeem minder flexibel is dan het huidige monetaire systeem. Dat ligt aan de aard van het gekozen regiem. In het huidige systeem wordt, iedere keer dat een bank een lening verstrekt nieuw geld gecreëerd. Dat geld wordt weer vernietigd met ieder deel van de hoofdsom dat wordt terugbetaald. De daaruit resulterende 'flexibiliteit' in de geldhoeveelheid heeft zich niet vertaald in een grotere economische groei, maar in speculatieve zeepbellen in onroerend goed en financiële bezittingen. Het heeft in veel ontwikkelde landen de huizenprijzenzeepbel aangejaagd en de stijgende ongelijkheid verergerd. Bovendien is het een belangrijke oorzaak van inflatie.

Het is onjuist om te veronderstellen dat meer flexibiliteit altijd beter is; er is vrij waarschijnlijk een bepaald optimaal niveau. In dit document doen we geen poging om te benoemen wat dat optimale niveau aan flexibiliteit is. In plaats daarvan laten we zien dat een volgeld systeem in ieder geval niet een synoniem is voor een inflexibel systeem.

De verwarring ontstaat, omdat critici die argumenteren dat een volgeld systeem inherent inflexibel is, twee beleidskeuzes met elkaar verwarren.

1. Welke entiteit dient geautoriseerd te zijn om nieuw geld te kunnen creëren: private banken of een instelling namens de staat?
2. Welke criteria of welk economische voorvallen dienen de creatie van nieuw geld te bepalen?

Cruciaal is, dat de flexibiliteit van de geldhoeveelheid **niet** afhangt van **wie** het geld creëert, **maar op basis van welke criteria de creatie van nieuw geld wordt bepaald**. Door het veranderen van de criteria op basis waarvan de creatie van nieuw geld wordt bepaald, kunnen we kiezen tussen een monetair systeem dat volledig inflexibel is, tot aan een extreem flexibel systeem. Wat voorbeelden van uitersten:

De minst flexibele variant zou kunnen worden gekarakteriseerd als: *“De geldhoeveelheid is € 2000 miljard euro en dat zal altijd zo blijven”*, terwijl de meest flexibele variant zou zijn: *“Nieuw geld zal worden gecreëerd zodra iemand bereid is een lening aan te gaan”*.

Het is daarom een begrijpelijk misverstand te veronderstellen dat het overdragen van het privilege geld te kunnen creëren van de banken naar een publieke instelling namens de staat automatisch zal leiden tot een minder flexibele (of minder responsieve) geldhoeveelheid. In feite, ongeacht de beleidsbepalende keuzes die worden gemaakt, zal een volgeld systeem zelfs meer flexibel zijn dan het huidige monetaire systeem.

Kenmerken van het huidige monetaire systeem

Meer dan 95% van al het geld dat we gebruiken (particulieren en bedrijven), is gecreëerd door private commerciële banken bij het verstrekken van leningen. Alleen contant geld (munten en bankbiljetten) valt daarbuiten. Voor die >95% van de geldhoeveelheid is de creatie door private banken **de enige manier waarop geld kan ontstaan**. Dat gecreëerde geld wordt slechts ten dele gebruikt in de echte (niet financiële-) economie waar het bijdraagt aan ons Bruto Binnenlands Product (BBP).

Nogmaals, banken zijn **private** commerciële instellingen, wier primaire doelstelling geënt is op korte termijn winstbejag. De Nederlandse Bank is een N.V. De Europese Centrale Bank is en de Bank for International Settlements (BIS) zijn private instellingen.

Geld ontstaat door middel van geldschepping, zodra iets of iemand een lening aangaat bij een bank. Die lening moet met renteopslag worden terugbetaald aan de bank. Ook de som van aflossing plus rente moet weer door iets of iemand worden geleend bij een bank. Er is namelijk geen andere manier waarop geld wordt gecreëerd. Het gevolg hiervan is, dat de geldhoeveelheid blijvend moet groeien om aan de terugbetalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Bovendien moeten we, om het zelfde resultaat te krijgen, een steeds grotere productiviteit leveren.

Commerciële banken kunnen beslissen *aan wie* ze bereid zijn *hoeveel geld* te lenen. Zij bepalen hoeveel geld er in de economie actief zal zijn. Zij bepalen ook waar dat geld aan mag worden besteed. **De democratie heeft op deze besluitvorming geen enkele invloed.**

Geld dat als aflossing wordt terugbetaald aan een bank wordt door deze bank afgeboekt van de schuld. Dit geld verdwijnt dus uit het economisch verkeer. We zijn het 'kwijt'. Het komt pas weer tevoorschijn zodra iemand een lening aangaat.

Zolang de banken 'vertrouwen' hebben in de economie zijn zij bereid meer leningen te verstrekken. Meer geld uitlenen betekent voor hen meer winst en dat versoepelt hun uitleengedrag. Zodra dat 'vertrouwen' echter inboet, worden de banken voorzichtiger. Ze lenen minder uit. Ergo, er is steeds minder geld in de economie, met alle negatieve gevolgen van dien. En dat, terwijl die economie op een dergelijk moment dat geld juist heel hard nodig heeft.

Daarnaast willen banken het liefst geld uitlenen (lees: krediet verstrekken) wanneer zij daar een 'dekking' voor terug krijgen. Mocht de lener niet (meer) in staat zijn de lening plus rente terug te betalen, dan kan de bank nog altijd de 'onderliggende waarde' (bijvoorbeeld uw huis) verkopen. Dit heeft geleid tot een sterke voorliefde bij de banken om geld uit te lenen voor de aankoop van onroerend goed. Bij leningen aan het bedrijfsleven (vooral aan het MKB) is er veel minder 'dekking' dus lenen de banken daar minder graag geld aan uit.

Concluderend kunnen we stellen dat banken hun uitleengedrag primair sturen op hun geloof in winstgevendheid. In hoogconjunctuur lenen de banken graag en veel uit. In een recessie lenen ze niet graag uit. Deze dynamiek zorgt ervoor dat het huidige monetaire stelsel procyclisch is. Het systeem is daardoor zeer inflexibel en reageert niet op de werkelijke vraag naar leningen. Het slingert in feite tussen uiterst flexibel en overmatig inflexibel.

De transitie naar een volgeld systeem

De overdracht van geldcreatie

Vanaf de datum waarop de transitie plaatsvindt, is het de private commerciële banken niet langer toegestaan om nieuw geld te creëren. Dit privilege is dan volledig in handen van een nieuw op te richten entiteit: de **Publieke Instelling Geldcreatie** ook wel Monetaire Autoriteit genoemd. Dit is een volstrekt autonome, onafhankelijke instelling, constitutioneel ingebed als **vierde macht**¹. Deze instelling opereert volledig transparant en legt verantwoording af aan publiek en politiek.

In het document '*Monetaire hervorming volgeld transitie*'² leest u zeer gedetailleerd hoe de transitie in zijn werk gaat.

Twee soorten bankrekeningen

Na de transitie zullen er twee soorten bankrekeningen zijn:

1. Transactierekeningen: geadmistreerd door de commerciële banken (maar niet hun eigendom zoals thans het geval is), in beheer bij en gegarandeerd door de staat, in volledig eigendom van de rekeninghouder. Net zoals dat thans geldt voor chartaal geld. Ook toepasbaar voor spaargeld, zonder rentevergoeding.
2. Investeringsrekeningen: eigendom van de bank met een schuldbekentenis aan de rekeninghouder, de rekeninghouder loopt risico en mag rendement verwachten.

Een eenmalige meevaller voor de schatkist

Omdat banken nogal fragmentarisch hun jaarcijfers bekend maken, is het bijna niet te doen om één bedrag te noemen. Op het moment dat dit document verschijnt, geven de gepubliceerde jaarcijfers van ING, ABN-AMRO, Rabobank, SNS en Triodos een bedrag aan van **tegen de 1085 miljard euro**³ aan saldi van betaal- en spaarrekeningen. Die saldi verdwijnen uit de bankbalansen. Ervoor in de plaats komt een schuld aan de staat voor hetzelfde bedrag. De staat voegt dit bedrag toe aan haar vermogen. De rekeninghouders worden eigenaar.

Daarnaast wordt vanaf de transitie al het nieuwe geld voor de staat RENTEVRIJ gecreëerd. Dat houdt in, dat de post 'rente op de staatsschuld' in de rijksbegroting aanzienlijk zal slinken.

¹ T.w.: 1. Wetgevende macht (1^e en 2^e kamer); 2. Uitvoerende macht (ministers en staatssecretarissen); staat 3. Rechterlijke macht. 4. Monetaire macht.

² U vindt dit document op <http://onsgeld.nu/featured/monetaire-hervorming-en-de-transitie/>.

³ Een deel van de spaartegoeden zal waarschijnlijk worden overgeboekt naar investeringsrekeningen. Nadere details treft u aan op pag. 17.

Zaken die de staat met die meevaller kan doen¹:

Nieuw gecreëerd geld is rentevrij en wordt beschikbaar gesteld aan de overheid, die het op vier mogelijke manieren in omloop kan brengen:

1. Financiering van overheidsbestedingen.
2. Financiering van belasting (belastingverlagingen).
3. Om direct betaling te verrichten aan haar burgers, een zogenaamde 'burger dividend', waarbij de burgers in staat zijn het geld naar eigen believen te besteden, te investeren of schulden af te lossen.
4. Aflossing van de staatsschuld.

Een vijfde mogelijkheid is afhankelijk van de flexibiliteit van het gekozen regiem voor geldcreatie. Men kan nieuw gecreëerd geld specifiek inzetten om het uit te lenen aan bedrijven. Dit geld wordt dan uitgeleend aan de banken met het consigne, dat het uitsluitend kan worden gebruikt voor 'productieve doelen'. Het door banken gebruiken van dat geld voor speculatieve doeleinden of om te investeren in bestaande bezittingen is niet toegestaan of dat nu financiële of andere bezittingen zijn.

Het verdrag van Maastricht

De hervormingen die Ons Geld voorstaat kunnen in strijd zijn met het Verdrag van Maastricht². Afhankelijk van hoe u de tekst daarvan interpreteert, kunt u het inderdaad zo lezen dat de publieke creatie van geld gelimiteerd is.

Dit document heeft tot doel uiteen te zetten wat volgens Ons Geld het beste bancaire en monetaire systeem is. Met ons zijn er tal van groepen in Europa (en elders in de wereld) die vergelijkbare voorstellen doen. Indien onze voorstellen door het parlement worden overgenomen, dan dient 'Maastricht' te worden aangepast.

Los daarvan is het een feit dat de meeste sleutelbegrippen van het Verdrag van Maastricht tijdens de crisis in de Eurozone door diverse parlementen van EU-lidstaten, volstrekt genegeerd zijn. Dat levert de vraag op: "Waarom volgt Nederland niet gewoon óók haar eigen weg?"

¹ Noot: Genoemde punten zijn slechts vermeld als voorbeeld. Meer om ideeën aan te reiken over wat men zou kunnen doen. Het is uiteindelijk aan de politiek om hierover democratisch besluiten te nemen.

² Zie ook het Naschrift op pag.16.

Het functioneren van de Publieke Instelling Geldcreatie

In de voorstellen van Ons Geld wordt de beslissing over hoeveel geld er in de economie circuleert, en waaraan dat geld wordt besteed, gescheiden. Daardoor wordt het huidige handelen uit eigenbelang door de bankiers volledig geëlimineerd.

Het Publiek Instituut Geldcreatie is autonoom, volstrekt onafhankelijk, opereert volledig transparant, en is zo goed mogelijk afgeschermd van lobbyisten uit de zakenwereld en de politiek. Als eerder gesteld in dit document kan het worden ingesteld als een vierde macht. Zijn belangrijkste mandaat is om de geldhoeveelheid zodanig te reguleren dat **de inflatie nagenoeg nul** is.

Na de transitie wordt al het door de Publieke Instelling Geldcreatie nieuw gecreëerde geld beschikbaar gesteld aan de overheid. Wat de politiek vervolgens met het nieuw gecreëerde geld doet is haar zaak. Men kan aan de hand van democratische besluitvorming streven naar volledige werkgelegenheid, of het accent leggen op belastingverlaging voor de burgers. Dit blijft een politieke beslissing van de regering van dat moment.

Op de volgende pagina's schetsen we de volledige reikwijdte aan mogelijke criteria op basis waarvan geldcreatie kan plaatsvinden binnen een volgeld systeem. We beginnen met de meest inflexibele variant en gaan via alle tussenliggende mogelijkheden naar de beschrijving van de meest flexibele variant.

Beleidsmatige opties: Wat bepaalt de creatie van geld in een volgeld systeem?

1. Geen creatie van geld: volledig gefixeerde (exogene) geldhoeveelheid

Flexibiliteit: geen

In een regiem waarin 'een volledig gefixeerde geldhoeveelheid' regeert, wordt op dag één bepaald hoeveel geld er in omloop zal zijn. Die hoeveelheid zal nimmer veranderen, ongeacht de economische omstandigheden. Of de bevolking en/of de productiecapaciteit nu toe- of afneemt, er verandert niets aan de geldhoeveelheid. Het behoeft geen betoog dat een dergelijk regiem tot ernstige problemen zal leiden.

2. Geldcreatie met een vast groeipercentage

Flexibiliteit: beperkt

In dit regiem wordt de geldhoeveelheid jaarlijks verhoogd met een vast nominaal bedrag of een vast percentage. Ook dit is in wezen een arbitraire regel. Wanneer men ongeacht de groei van de economie, de bevolking of de inflatie star met bijvoorbeeld 2% verhoogt, dan zal ook dat tot problemen leiden. Al is er jaarlijks meer geld beschikbaar, het regiem heeft dezelfde nadelen als bij een volledig gefixeerde geldhoeveelheid.

3. Geldcreatie op basis van een index- of correlatiegebaseerde groei

Flexibiliteit: gekoppeld aan de mate van verandering in een externe variabele

In dit regiem wordt de geldhoeveelheid aangepast conform een specifieke index. Bijvoorbeeld: de groeisnelheid van de bevolking en/of de groei van de productiviteit. Het kan ook een uit meerdere aspecten samengestelde index zijn. Dit is eveneens een op regels gebaseerd regiem.

Dit is een nogal grove methode van beheer. Het waarborgt wel dat de groei enigszins in relatie staat tot de economische realiteit. Het is echter de vraag of de reactiesnelheid op iedere economische schokgolf voldoende adequaat zal zijn. Er zit zeker ook een gevaar in van zeepbellen en speculatief gedrag. Vooral zij, die er weinig vertrouwen in hebben dat de leden van de Publieke Instelling Geldcreatie in staat zijn de juiste beslissingen te nemen zullen aan dit regiem de voorkeur geven. De grootste uitdaging zit hem in het samenstellen van de index. Tot slot is dit regiem uiterst reactief en niet proactief.

4. Geldcreatie om economische doelstellingen te behalen

Flexibiliteit: matig

Met dit regiem betreden we het gebied van een autoriteit die naar eigen oordeel de geldhoeveelheid aanpast. De leden van de Publieke Instelling Geldcreatie creëren middels dit regiem voldoende nieuw geld om de beoogde economische doelstellingen te behalen. Wil men de inflatie op nul procent houden, dan blijft men nieuw geld creëren totdat deze gestopt is. Men verlaagt de geldhoeveelheid als het te ver oploopt.

Een dergelijk regiem stuurt op basis van bestaande en verwachte inflatiecijfers. Het is zeer onwaarschijnlijk, dat dit een grote fluctuatie van het inflatiecijfer tot gevolg zal hebben, zoals sommige critici beweren. Hoewel dit regiem lijkt op de pogingen van de ECB om door manipulatie van de rentevoet de economie onder controle te houden, is het fundamenteel anders. De leden van de Publieke Instelling Geldcreatie hebben een aanzienlijke vrijheid. Zij kunnen sturen op gezond verstand en een goede en holistische kijk op wat er in de bredere economie aan de hand is.

Bovendien kunnen zij met een goede timing sneller reageren wanneer de geldhoeveelheid moet worden aangepast.

Toch is er zeker ook geldige kritiek op het gebruik van de inflatie als factor om op te sturen. Zo kan inflatie een gevolg zijn van niet-monetaire factoren, zoals prijsontwikkelingen van geïmporteerde goederen. Een kortzichtige focus op inflatie als sturend element zou deze en andere mogelijke bronnen van inflatie negeren. Het zou tot een verkeerde wijze van geldschepping leiden. Overigens geldt dat onverminderd voor de bestaande wijze waarop monetair beleid wordt gevoerd. Een gedetailleerd debat over dit onderwerp valt echter buiten het bestek van dit document.

5. Geldcreatie om aan de vraag naar leningen aan het bedrijfsleven bij banken te voldoen voor zover de investering een toename van het BBP betreft

Flexibiliteit: hoog

Met dit regiem zal er voldoende geld worden gecreëerd om de commerciële private banken in staat te stellen geld uit te lenen aan bedrijven, met uitzondering van bedrijven in de financiële sector, verzekeringen en vastgoed! Nieuw gecreëerd geld wordt hierbij uitsluitend uitgeleend aan bedrijven die bijdragen aan het BBP. Men zou bijvoorbeeld nieuw geld kunnen creëren, om leningen te kunnen verstrekken voor een investering in nieuwe technologie waardoor bedrijven meer (en efficiënter) kunnen produceren. Er zou echter geen ruimte zijn voor de creatie van nieuw geld om hypotheekleningen te verstrekken of voor de aankoop van al bestaande bezittingen. Dit soort investeringen heeft namelijk geen verhoging van de productiecapaciteit tot gevolg. De financiële sector is uitgesloten, omdat slechts een klein deel van haar activiteiten bijdraagt aan het BBP. Het is bekend dat daaruit slechts het opjagen van prijzen van bestaande activa het gevolg zal zijn. Dit levert prijsinflatie op en geen toename van het BBP.

De gedachte achter dit regiem is dat er veel geld wordt geïnvesteerd in een toenemende productiecapaciteit van bedrijven, in dit geval van de economie als geheel. Een deel van deze leningen zal het bedrijven ook mogelijk maken hun cashflow beter te beheren. Iets wat overigens niet direct een uitbreiding van de productiecapaciteit inhoudt.

Het nieuwe geld wordt door de Publieke Instelling Geldcreatie, via de overheid, uitgeleend aan banken. Die kunnen het dan weer uitlenen aan bedrijven. Of en in hoeverre dit geld rentedragend dan wel rentevrij zal zijn is onderwerp van nadere discussie.

Een dergelijk regiem is op zichzelf hoogstwaarschijnlijk economievriendelijk. Er wordt uitsluitend nieuw geld gecreëerd om activiteiten te financieren die de productiecapaciteit verhogen. Het zorgt ervoor dat nieuw gecreëerd geld economisch productief zal zijn. De druk van dit nieuw geld op de inflatie zal grotendeels worden gecompenseerd door een dienovereenkomstige stijging van de productie.

Een significant probleem met een dergelijk regiem is echter dat het uitsluitend gebaseerd is op investeringen in bedrijven als belangrijkste kanaal om nieuw gecreëerd geld te besteden. Het kan zijn, dat de economie als geheel een sterkere impuls nodig heeft. Het betekent ook dat al het nieuwe geld dat zo de economie instroomt leidt tot een overeenkomstige nieuwe schuldenlast van bedrijven. Het kan zeker nodig zijn dat men in bepaalde omstandigheden schuldvrij geld creëert (geld dat de economie instroomt zonder dat het geleend wordt) om de erfenis aan schuldenlast uit het huidige monetaire systeem af te lossen.

Daarom pleiten wij, verderop in dit document, voor een hybride regiem (pag. 12) dat deze regeling combineert met een 'doelstelling georiënteerd' regiem.

6. Geldcreatie om aan de vraag naar iedere vorm van financiering bij banken te voldoen voor zover de investering een toename van het BBP betreft

Flexibiliteit: zeer hoog

In dit regiem zal nieuw geld worden gecreëerd om het door de banken uit te laten lenen aan huishoudens en bedrijven voor zover dit de financiering van 'aankopen' betreft die bijdragen aan het BBP. De criteria zijn hier veel breder dan bij het vorige regiem. Het voegt toe de financieringen van goederen die 'op afbetaling' worden gekocht en van nieuwbouw woningen. Het financieren van bestaande bouw en voor de aankoop van bestaande financiële activa¹ zal zijn uitgesloten omdat beiden niet of nauwelijks bijdragen aan het BBP².

Het verstrekken van nieuw geld voor consumptieve financiering is niet inflatoir indien er sprake is van een overeenkomstige stijging van de productiecapaciteit. Wanneer dit geld d.m.v. creditcards en consumptief krediet in omloop komt, zal dit tot een kortstondige impuls van de uitgaven leiden. Op de lange termijn kan het echter de groei verlagen. Dit komt, omdat de consumenten de daaruit voortvloeiende schulden plus rente moeten aflossen en daardoor een lager besteedbaar inkomen hebben. Het uiteindelijke effect zal afhangen van wat de banken doen met hun inkomsten. Het ligt er maar net aan waar dat geld heen vloeit. Wordt het 'via via' besteed in de echte economie dan zal de uitkomst vrij neutraal zijn. Vloeit het echter naar de financiële markten, dan wordt de uitwerking negatief.

Het is daarom onzeker of en in hoeverre nieuw geld, dat wordt gecreëerd met als bestemming consumptief krediet, zal leiden tot een hogere groei van de economie. Het kan ook leiden tot een piek in de schuldenlast van de huishoudens en daardoor in een daling van het besteedbaar inkomen.

7. Geldcreatie volledig op basis van de vraag naar leningen, ongeacht de voorwaarden

Flexibiliteit: extreem

Tot slot komen we bij het andere uiterste: een oneindig flexibele geldhoeveelheid. In dit regiem zal de Publieke Instelling Geldcreatie voldoen aan ieder verzoek om geld van een commerciële bank. Het geld wordt uitgeleend tegen een door de instelling te bepalen rentevergoeding. Het geld mag vrij worden besteed. De banken zijn onder een volgeld systeem verantwoordelijk voor hun eigen bedrijfsvoering. Zij worden niet meer door 'de overheid' gered. Zij zullen dus in staat moeten zijn en blijven om aan hun verplichtingen te voldoen. Met hun eigen vermogen staan zij garant en geld uitlenen is voor hun eigen risico.

Om voor een dergelijk regiem te kiezen, dient men ervan overtuigd te zijn dat 'de banken weten wat ze doen'. Ze dienen exact te weten aan wie ze hoeveel en waarvoor moeten uitlenen. Het verlies ten gevolge van wanbetaling blijft bij de banken. Roekeloze leningen en deelname aan speculatieve zeepbellen zou in principe niet dienen te gebeuren, omdat dit soort leenedrag het eigenbelang van de banken schaadt. Het 'too big to fail' en 'bail-out by the government (de belastingbetaler) is hier geen optie. Als de bank fouten maakt, dan gaat zij gewoon failliet. Net als een normaal bedrijf.

¹ Het lenen voor de aankoop van bestaande bezittingen en bestaande financiële eigendommen zal blijvend dienen te worden gefinancierd met bestaand geld. Hiervoor wordt geen nieuw geld gecreëerd. Bij nieuwbouw ligt dit anders, omdat er daarbij sprake is van een bijdrage aan het BBP.

² Hoewel zakelijke vergoedingen betreffende onroerend goed transacties, zoals aan makelaars en notarissen, op zich wel bijdragen aan het BBP, is die invloed verder van een te verwaarlozen belang.

Het zal iedereen die de recente kredietcrisis heeft gevolgd wel duidelijk zijn dat dit regiem onmogelijk favoriet kan zijn (behalve dan misschien bij de banken zelf). Er zijn echter twee belangrijke wijzigingen ten opzichte van de huidige situatie:

1. Ten eerste wordt het betalingssysteem onder een volgeld systeem volledig geïsoleerd van de solvabiliteit van de gehele bancaire sector. Banken kunnen niet meer rekenen op overheidsgaranties. Daardoor zullen zij zeker voorzichtiger opereren en riskante en roekeloze activiteiten vermijden.
2. Ten tweede ontstaat er een normalere relatie tussen de centrale bank en de commerciële banken. Er is geen onbeperkte geldstroom meer mogelijk om banken te ondersteunen in hun (tot nu toe) onverantwoordelijke gedrag.

Voor wat betreft de belangen van 'de overheid' bevat dit regiem geen risico's. Voor zover de Publieke Instelling Geldcreatie een vergoeding in rekening brengt voor nieuw gecreëerd geld, zal die opbrengst worden doorgesluisd als extra baten voor de rijksbegroting. Desgewenst kan de overheid daaruit een voorziening treffen om eventuele insolventie af te dekken.

Onze aanbevelingen: een hybride systeem

Ons Geld pleit voor een hybride systeem waarbij het grootste deel van de geldhoeveelheid zal ontstaan volgens het regiem dat werkt volgens economische doelstellingen (pag. 9). Dit met een kleinere geldhoeveelheid gecreëerd voor leningen aan bedrijven buiten de financiële sector (pag. 10).

In dit hybride regiem werkt de Publieke Instelling Geldcreatie conform haar mandaat, bijvoorbeeld inflatie rond 0% houden. Op dit moment wordt een inflatiepercentage van 0-3% aanvaardbaar geacht. Mocht de inflatie onverwacht aanzienlijk boven de doelstelling uitkomen, dan kan de Instelling de geldcreatie vertragen of beperken. Tenzij die inflatie duidelijk te wijten valt aan niet-monetaire factoren, zoals een stijging van de prijs van import. Ook wanneer de kosten van het terugdringen die van de inflatie te boven gaan, kan men besluiten anders te handelen. Mocht er sprake zijn van significante deflatie, dan is dit voor de Instelling een teken om de omvang van de geldcreatie te verhogen.

Het nieuw gecreëerde geld wordt overgedragen¹ aan de overheid. Die besteedt het dan zoals eerder is beschreven op pag. 7.

¹ Noot: Genoemde punten zijn slechts vermeld als voorbeeld. Meer om ideeën aan te reiken over wat men zou kunnen doen. Het is uiteindelijk aan de politiek om hierover democratisch besluiten te nemen.

Conclusie

Negatieve kritiek op volgeld voorstellen heeft als oorzaak dat men veronderstelt dat een volgeld systeem per definitie inflexibel is. Men denkt dat het ongevoelig is voor wat er zich afspeelt in de echte economie en vergeet dan gemakshalve wat de nadelen van het huidige systeem zijn: overdreven flexibel tijdens de pieken overdreven inflexibel tijdens recessies. Enerzijds de gigantische explosie in de huizenprijzen en anderzijds het totale gebrek aan geld om bedrijfsactiviteiten te financieren na de financiële crisis. Daarom moeten we ons serieus afvragen (zodra we staan te juichen dat de huizenprijzen weer stijgen) of onze (klein-)kinderen daar blij mee zullen zijn.

*Het kan anders en het kan beter.
Met een volgeld systeem.*

Zoals u heeft kunnen lezen kan een volgeld systeem, mits goed ontworpen en geleid, grote invloed hebben op de economische golfbewegingen. Zeepbellen en recessies verdwijnen of vlakken af. Er ontstaat een grotere stabiliteit. Tegelijkertijd zal een volgeld systeem beter in staat zijn om in te spelen op de vraag van het bedrijfsleven en echte welvaart scheppen door productieve investeringen te financieren.

De voordelen samenvattend

- In een volgeld systeem is het de commerciële banken niet langer toegestaan geld in de vorm van schuld te creëren. Nieuw geld wordt schuld- en rentevrij gecreëerd en beschikbaar gesteld aan de overheid. Het voordeel daarvan zal voor iedereen merkbaar zijn.
- De nieuw op te richten Publieke Instelling Geldcreatie is autonoom, onafhankelijk, en rapporteert volledig transparant aan publiek en politiek. Zij volgt een uiterst flexibel regiem met als belangrijkste mandaat: inflatie rond nul procent houden.
- De saldi van betaalrekeningen zijn voor 100% gegarandeerd en door de lage inflatie behoudt het geld zijn waarde. Ze zijn volledig het eigendom van de rekeninghouder.
- Het depositogarantiestelsel kan worden opgeheven.
- Geldcreatie zal geschieden conform het mandaat dat de Publieke Instelling Geldcreatie heeft gekregen en de besteding ervan geschiedt op basis van democratische besluitvorming.
- In plaats van <5% zal 100% van het geld in omloop onder staatstoezicht vallen.
- De transitie naar een volgeld systeem kan 'overnight' geschieden. De overheid krijgt hierbij een vordering op de banken die kan oplopen tot 1085 miljard euro (zie ook pag. 17).
- De overheid krijgt ruime mogelijkheden de groei van het BBP te stimuleren en investeringen te doen in duurzaamheid, infrastructuur, en andere doelen.
- Lastenverlichting (belastingverlaging en/of burgerdividend) doen de koopkracht van de burgers stijgen en hun schuldenlast dalen.
- Voor het eerst in haar bestaan kan de staatsschuld worden verlaagd.

Bijlage: De voorstellen van Ons Geld

Wat hierna volgt is een kort overzicht van de voorstellen van Ons Geld voor een volgeld systeem.

Primair in ons voorstel is dat de creatie van alle geld, zowel chartaal als giraal, volledig is voorbehouden aan de staat. Banken mogen nog steeds leningen verstrekken. Het is voor hen echter onmogelijk om daarbij nieuw geld te creëren.

Banken hebben in de nieuwe situatie twee functies:

1. Het regelen en uitvoeren van het betalingsverkeer. Daarbij administreren zij de transacties tussen rekeninghouders, zowel voor particulieren als voor het bedrijfsleven. De digitale saldi van deze rekeningen staan veilig bij de staat en zijn volledig eigendom van de rekeninghouders.
2. Het voorzien in het verkeer tussen investeerders en leners. Daarbij treedt de bank op als intermediair (tussenpersoon).
3. Het faciliteren van deposito's.
4. Voorzien in contant geld.

De functie rond het betalingsverkeer bestaat uit transactierekeningen die worden aangehouden door bedrijven en het publiek. Dit betreft gewone betaalrekeningen waarop geen rente wordt vergoed en die wel veilig zijn gesteld. Desgewenst kan men hier ook op sparen. Dit zijn dus niet meer de deposito's gecreëerd door de bank (een betalingsverplichting aan de cliënt), maar een digitale vorm van volgeld, uitgegeven door de staat. De saldi van deze transactierekeningen worden giraal opgeslagen in een computersysteem van de staat en zijn het juridisch eigendom van de cliënten. Deze saldi zijn volledig vrij van risico, omdat de bank geen rechten (meer) heeft deze naar eigen inzicht te gebruiken. De bank voorziet in betalingsdiensten zoals cheques, betaalpassen, internetbankieren en betaalautomaten. Hierdoor kunnen de cliënten hun volgeld gebruiken om betalingen te verrichten. Banken mogen de werkelijke kosten van het betalingsverkeer in rekening brengen voor hun diensten.

De functie van bancair intermediair vindt plaats middels investeringsrekeningen. Een cliënt die rendement gewenst acht, zal geld van zijn transactierekening laten overboeken naar een investeringrekening. De bank biedt verschillende investeringsrekeningen aan en verplicht zich het geld te investeren conform het risicoprofiel en de rendementswensen van de cliënt. De bank verplicht zich bovendien de investering plus rendement conform de resultaten van die investering in de toekomst uit te betalen. De cliënt dient ermee akkoord te gaan dat hij zijn investering niet zal opvragen binnen de overeengekomen termijn. De saldi van deze rekeningen zullen niet 'direct opvraagbaar' zijn.

Banken zullen de saldi van de investeringsrekeningen samenvoegen en deze fondsen uitlenen aan verschillende leners voor diverse doelstellingen. Daardoor ontstaat een spreiding ten behoeve van de investeerders. Investeringsrekeningen zijn niet gegarandeerd door de staat. Zij dragen een risico voor verlies in zich. De bank dient te delen in het risico en kan dat niet volledig voor rekening van de investeerder laten. Dit dient tussen de bank en haar cliënten te worden overeengekomen middels een risicoprofiel.

Toezichthouders kunnen liquiditeitseisen en andere regels handhaven om te voorkomen dat banken zich roekeloos gedragen met het geld van hun cliënten.

De saldi van investeringsrekeningen kunnen niet worden aangewend om betalingen te verrichten. Daarmee wordt voorkomen dat zij de plaats van volgeld innemen. Banken worden dus echt de tussenpersoon zoals vele mensen thans denken.

De Publieke Instelling Geldcreatie is als enige verantwoordelijk voor het creëren van voldoende geld binnen de kaders van zijn doelstellingen. Dit is een directe vorm van geldcreatie in plaats van het huidige manipuleren van de rentevoet door de centrale bank. Beslissingen over de geldhoeveelheid worden onafhankelijk van de overheid genomen. De Instelling opereert volledig transparant en rapporteert naar publiek en politiek.

Het belangrijkste mandaat van de Publieke Instelling Geldcreatie is om de inflatie nagenoeg op nul procent te houden.

Nieuw gecreëerd geld is rentevrij en wordt beschikbaar gesteld aan de overheid, die het op vier mogelijke manieren in omloop kan brengen:

5. Financiering van overheidsbestedingen.
6. Financiering van belasting (belastingverlagingen).
7. Om direct betaling te verrichten aan haar burgers, een zogenaamde 'burger dividend', waarbij de burgers in staat zijn het geld naar eigen believen te besteden, te investeren of schulden af te lossen.
8. Aflossing van de staatsschuld.

Een vijfde mogelijkheid is afhankelijk van de flexibiliteit van het gekozen regiem voor geldcreatie. Men kan nieuw gecreëerd geld specifiek inzetten om het uit te lenen aan bedrijven. Dit geld wordt dan uitgeleend aan de banken met het consigne, dat het uitsluitend kan worden gebruikt voor 'productieve doelen'. Het door banken gebruiken van dat geld voor speculatieve doeleinden of om te investeren in bestaande bezittingen is niet toegestaan of dat nu financiële of andere bezittingen zijn.

Alle hiervoor genoemde mechanismen moeten openstaan voor onderzoek door en rapportage aan het publiek en de politiek.

Naschrift

Nederland is lidstaat van de Europese Unie en heeft de euro als munteenheid. Landen met een eigen munt (Amerikaanse dollar, Britse pond, Deense kroon, etc.) kunnen zonder overleg met andere naties overgaan op een volgeld systeem. Voor de landen in de eurozone ligt dat enigszins gecompliceerder.

Qua bestrijding van de crisis is het niet vijf voor twaalf, maar tien over twaalf. Wachten totdat alle eurolanden het met elkaar eens zijn is wellicht politiek favoriet, maar het is iets wat we ons beslist niet kunnen permitteren. Op korte termijn liggen er in principe twee opties open:

1. Nederland voert een volgeld systeem in voor binnenlands gebruik. Onderzoek zal moeten uitwijzen of dit zonder meer kan.
2. Nederland creëert een eigen complementaire munt naast de euro. Bijvoorbeeld de 'Nieuwe Gulden' initieel met dezelfde waarde als, en inwisselbaar voor, de euro. Later kan er eventueel een valutakoers ontstaan tussen de euro en de nieuwe gulden.

Burgerinitiatief Ons Geld

De Stichting Ons Geld is mede initiatiefnemer van:

www.burgerinitiatiefongeld.nu

De meevaller verklaard

Eerder in dit document staat geschreven over 'een meevaller voor de schatkist die kan oplopen tot 1085 miljard euro'. Dat vraagt om een nadere verklaring.

Tijdens de 'overnight' transitie wordt de schuld die de banken hebben aan de rekeninghouders van betaalrekeningen voor het totaal aan saldi, vervangen door een schuld aan de staat. Of en in hoeverre dit ook de saldi van spaarrekeningen betreft is afhankelijk van wat de houders van het spaargeld willen. Willen zij het gegarandeerd, veilig en zonder renteopbrengst laten staan, dan boeken zij het naar een transactierekening die voor sparen wordt gebruikt. Vanwege de lage (of geen) inflatie zal men daar uit veiligheidsoverwegingen deels voor kiezen. Deels kan men er natuurlijk ook voor kiezen het spaargeld op een investeringsrekening te laten staan. Vandaar dat we gesteld hebben 'die kan oplopen tot...'.

De gepubliceerde balanscijfers van de banken geven doorgaans slechts één bedrag aan voor wat zij aan hun cliënten schuldig zijn. Onderstaand een overzicht van de 5 grootste banken:

Naam van de bank	Rapportage periode	Omschrijving	Bedrag in miljoenen €
ING	4Q14	Customer deposits	489.282
ABN-AMRO	4Q14	Due to customers	216.011
Rabobank	4Q14	Toevertrouwde middelen	326.471
SNS	2Q14	Spaargelden	46.518
Triodos	4Q14	Toevertrouwde middelen	6.289

			1.084.571

De kleinere banken hebben we hier niet in meegenomen.

Stichting Ons Geld
www.onsgeld.nu

Versie: 1.6 © 2015

Samensteller: Dirk van Tongeren voor Stichting Ons Geld

*Bron o.a.: 'Would a sovereign money system be flexible enough?'
by Ben Dyson, Graham Hodgson and Andrew Jackson*